

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

KATEŘINA VÁVROVÁ

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PODNIKOVÁ EKONOMIKA

Vysoká škola ekonomie a managementu

+420 841 133 166 / info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

NÁZEV BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Dopady dluhové krize na řeckou ekonomiku

TERMÍN UKONČENÍ STUDIA A OBHAJOBA (MĚSÍC/ROK)

06 / 2013

JMÉNO A PŘÍJMENÍ / STUDIJNÍ SKUPINA

Kateřina Vávrová / PPE 06

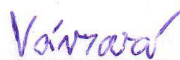
JMÉNO VEDOUCÍHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Doc. Ing. Alena Maaytová Ph.D.

PROHLÁŠENÍ STUDENTA

Prohlašuji tímto, že jsem zadanou bakalářskou práci na uvedené téma vypracovala samostatně a že jsem ke zpracování této bakalářské práce použila pouze literární prameny v práci uvedené.

Datum a místo: V Praze dne 29. 4. 2013

podpis studenta

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu bakalářské práce, za metodické vedení a odborné konzultace, které mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Vysoká škola ekonomie a managementu

+420 841 133 166 / info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

**DOPADY DLUHOVÉ KRIZE NA
ŘECKOU EKONOMIKU**

Impacts of the debt crisis on the Greek economy

Autor: Kateřina Vávrová

Vysoká škola ekonomie a managementu

+420 841 133 166 / info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Souhrn

Bakalářská práce pojednává o dluhové krizi a jejích dopadech na řeckou ekonomiku. Cílem bakalářské práce je analyzovat veřejný dluh a zjistit jeho dopady na řeckou ekonomiku. Vedlejšími cíli jsou opatření Řecké republiky a EU k řešení dluhové krize a predikce vývoje řecké ekonomiky. Nejprve jsou v práci uvedeny základní pojmy, které vysvětlují pojmy dluhová krize, jak vzniká, jaké jsou příčiny a možnosti jejího řešení. Analytická část práce je rozdělena do dvou částí. První část se zabývá obecnou charakteristikou Řecka, jeho moderní historií a vývojem makroekonomických veličin (HDP na obyvatele, míra inflace, míra nezaměstnanosti a produktivita práce) v období 2000 – 2011. Druhá část se zabývá analýzou veřejného dluhu, opatřeními k řešení dluhové krize v Řecku a dopady dluhové krize na řeckou ekonomiku a EU. V závěru práce je uvedena predikce ekonomického vývoje Řecka.

Summary

This thesis deals with the debt crisis and its impact on Greek economy. The aim of this work is to analyze the public debt and determine its impact on the Greek economy. The secondary objectives are measure the Hellenic Republic and the EU and the prediction of the Greek economy. First, the work of the basic concepts that explain debt crisis, how it arises, what are the causes and its possible solutions. The analytical part is divided into two parts. The first part deals with the general characteristics of Greece, modern histories of Greece and evolution of macroeconomic variables (GDP per capita, inflation rate, unemployment rate and labor productivity) in 2000 – 2011. The second part deals with the analysis of public debt, measures to tackle the debt crisis in Greece and the impact of the debt crisis on the Greek economy and the EU. Finally, the thesis describes the forecasts of economic development of Greece.

Klíčová slova:

Řecko, dluhová krize, veřejný dluh, opatření dluhové krize, dopady dluhové krize, predikce ekonomického vývoje

Vysoká škola ekonomie a managementu

+420 841 133 166 / info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Keywords:

Greece, debt crisis, public debt, measures the debt crisis, impact of the debt crisis, forecasts of economic development

JEL Classification:

E24 - Employment; Unemployment; Wages; Intergenerational Income Distribution; Aggregate

E31 - Price Level; Inflation; Deflation

F35 - Foreign Aid

H63 - Debt; Debt Management; Sovereign Debt

H68 - Forecasts of Budgets, Deficits, and Debt

Vysoká škola ekonomie a managementu

+420 841 133 166 / info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Vysoká škola ekonomie a managementu
Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Kateřina Vávrová
Studijní program:	Ekonomika a management
Studijní obor:	Podniková ekonomika
Studijní skupina:	PPE 06
Téma:	Dopad dluhové krize na řeckou ekonomiku
Zásady pro vypracování (stručná osnova práce):	<ol style="list-style-type: none">1 Úvod2.1 Vymezení základních pojmů2.2 Možnosti řešení dluhové krize3 Analytická část práce3.1 Základní charakteristika země3.2 Vývoj makroekonomických veličin v Řecku v letech 2000 - 20114.1 Analýza veřejného dluhu v Řecku4.2 Opatření k řešení dluhové krize Řecka4.3 Dopady dluhové krize na řeckou ekonomiku a EU4.4 Predikce ekonomického vývoje Řecka5 Závěr
Seznam literatury: (alespoň 4 zdroje)	<ol style="list-style-type: none">[1] DVORÁK, P. <i>Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize</i>. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1.[2] DVORÁK, P. Monetární teorie cyklu, dluhový problém a finanční krize, <i>Politická ekonomie</i>, 2, 2007[3] ELSTAT. <i>Fiscal data for the years 2008-2011</i>, Atény, 2012[4] Embassy of Greece in Poland. Greece: Foreign Capital Inflows Up, http://greeceinfo.wordpress.com/2009/09/17/greece-foreign-capital-inflows-up/[5] European Commission. A common response to the crisis situation, http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/a-common-response-to-the-crisis-situation.aspx?lang=en[6] European Commission. <i>Interim Forecast, February 2012</i>, Brusel, 2012[7] Eurostat, Crops products (excluding fruits and vegetables) (annual data), http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?wai=true&dataset=apro_cpp_crop[8] Greek Ministry of Finances. Hellenic Republic Public Debt Bulletin 64,

Vysoká škola ekonomie a managementu

+420 841 133 166 / info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Vysoká škola ekonomie a managementu Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

	<p>December 2011, Atény, 2012</p> <p>[9] Greek Ministry of Finances. <i>Update of the Hellenic Stability and Growth Programme</i>, Athény, 2010</p> <p>[10] HRADEČNÝ, P. a kol. <i>Dějiny Řecka</i>. Praha, Lidové noviny, 1998, ISBN 80-7106-192-1</p> <p>[11] IZÁK, V. <i>Fiskální politika</i>. Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-0976-1</p> <p>[12] JANÁČKOVÁ, S. <i>Krize eurozóny a dluhová krize vyspělého světa</i>. Vyd. 1. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010, 99 s. ISBN 978-808-6547-954.</p> <p>[13] MUSGRAVE, R. A., MUSGRAVEOVÁ, P. B. <i>Veřejné finance v teorii a praxi</i>. Praha: Management Press, 1994. ISBN 80-85603-76- 4.</p> <p>[14] STIGLITZ, J. E. <i>Ekonomie veřejného sektoru</i>. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-454-1.</p>
Vedoucí práce:	Doc. Ing. Alena Maaytová, Ph.D.

Prof. Ing. Milan Žák, CSc.
rektor

V Praze dne 1. 2. 2013

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Obsah

1 Úvod.....	1
2 Teoreticko-metodologická část práce	2
2.2 Možnosti řešení dluhové krize	4
3 Analytická část práce	6
3.1 Základní charakteristika země.....	7
3.1.1 Vývoj novodobých řeckých dějin	8
3.2 Vývoj makroekonomických veličin v Řecku v letech 2000 - 2011	11
4 Veřejný dluh v Řecku	15
4.1 Analýza veřejného dluhu v Řecku	15
4.2 Opatření k řešení dluhové krize Řecka	21
4.3 Dopady dluhové krize na řeckou ekonomiku a EU	26
4.4 Predikce ekonomického vývoje Řecka	29
5 Závěr	32
Literatura.....	34

Vysoká škola ekonomie a managementu

+420 841 133 166 / info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj HDP na obyvatele v PPS a růst reálného HDP v Řecku v letech 2000 – 2011

Graf 2 Míra inflace v Řecku a EU-27 v letech 2000 – 2011

Graf 3 Míra nezaměstnanosti v Řecku a v EU-27 v letech 2000 – 2011

Graf 4 Produktivita práce na jednu odpracovanou hodinu v Řecku a v EU-27 v letech 2000 – 2011

Graf 5 Hrubý veřejný dluh v Řecku a v EU-27 v letech 2000 – 2011 (v % HDP)

Graf 6 Struktura splatnosti řeckého dluhu

Vysoká škola ekonomie a managementu

+420 841 133 166 / info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Seznam tabulek

Tabulka 1 Základní data o Řecku

Tabulka 2 Saldo veřejného rozpočtu deficit/přebytek v Řecku a v EU-27 v období 2000 – 2011

Tabulka 3 HDP, vládní deficit/přebytek, vládní výdaje, vládní příjmy a vládní dluh v Řecku

Tabulka 4 Úroveň vládního deficitu a dluhu (v mil. EUR, v %)

Tabulka 5 Platební bilance v mld. eur v Řecku v období 2008 – 2011

Tabulka 6 Zahraniční zadluženost a celková dluhová služba v Řecku v období 2008 – 2011

Tabulka 7 Vývoj indexu vnímání korupce (CPI - Corruption Perception Index) v Řecku v roce 2012

Tabulka 8 Míra nezaměstnanosti, Míra rizika chudoby před a po sociálních transferech v Řecku

Tabulka 9 Vládní příjmy a vládní výdaje v Řecku v období 2008 – 2011

Tabulka 10 Předpokládaný vývoj makroekonomických ukazatelů v Řecku

Vysoká škola ekonomie a managementu

+420 841 133 166 / info@vsem.cz / www.vsem.cz

1 Úvod

Dopady americké hospodářské krize přerostly v krizi celosvětovou. Dluhová krize pokračuje v návaznosti na krizi finanční, která se v Evropské unii projevila v roce 2008. S počátečním tlakem krize Řecko bojovalo docela dobře, ale nekontrolované výdaje a veřejný dluh vystupující do závratných výšek způsobily spadnutí do hluboké recese. Tato situace donutila Řecko požádat o finanční pomoc Evropskou unii a Mezinárodní měnový fond.

Téma Dopady dluhové krize na řeckou ekonomiku jsem si vybrala proto, že je aktuální a často diskutované odborníky i veřejností a pro mne je velice zajímavé. Práce si klade za cíl analyzovat veřejný dluh a zjistit jaká opatření k řešení dluhové krize Řecko použilo. Práce se intenzivněji věnuje také dopadům dluhové krize na řeckou ekonomiku a predikci ekonomického vývoje v Řecku.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, a to na teoretickou a analytickou. V teoretické části práce jsou nejprve uvedeny základní pojmy, které vysvětlují výrazy dluhová krize, jak vzniká, jaké jsou její příčiny a možnosti jejího řešení.

Analytická část práce je rozdělena na dvě části. První část se zabývá základní charakteristikou Řecka a vývojem novodobých řeckých dějin. Dále je v první části práce popsán vývoj vybraných makroekonomických veličin (HDP na obyvatele, míra nezaměstnanosti, míra inflace a produktivita práce) v období 2000 – 2011. Druhá část se zabývá analýzou veřejného dluhu, opatřeními k řešení dluhové krize v Řecku a dopady dluhové krize na řeckou ekonomiku. V závěru práce je uvedena predikce ekonomického vývoje Řecka.

K vypracování bakalářské práce byly využívány převážně ověřené internetové zdroje. V teoretické části práce je využita relevantní odborná literatura.

2 Teoreticko-metodologická část práce

V teoretické části práce je věnována pozornost vymezení základních pojmů jako dluhová krize, veřejné finance, veřejný dluh, fiskální nerovnováha a možnosti řešení dluhové krize.

Bakalářská práce vznikla na základě analýzy primárních a sekundárních zdrojů. Informace byly získány z odborné literatury a z ověřených internetových zdrojů. V teoretické části je použita literární rešerše. Hlavními zdroji jsou učebnice Dvořáka, Musgraveho, Izáka a Stiglize.

2.1 Vymezení základních pojmů

Dluhová krize (dle některých autorů úvěrová krize) je jednou z nejzajímavějších a nejproblematictějších typů finančních krizí. Dluhová krize je jednou ze tří typů finanční krize. Podle Dvořáka (2008, s. 170) „*je pojem dluhové krize používán převážně k označení externích dluhových krizí, které se projevují neschopností země splácet zahraniční dluh. Není-li schopna splácet svůj zahraniční dluh vláda, je užíváno „sovereign default“.*

Dluhová krize se rozděluje na vnější dluhovou krizi a na interní dluhovou krizi. Vnější dluhová krize se projevuje tehdy, pokud své zahraniční dluhy nesplácí zadlužené soukromé firmy a banky. Interní dluhová krize se projevuje vleklou vnitřní předlužeností ekonomik, platební neschopností podniků a nárůstem objemu klasifikovaných úvěrů. Podle Dvořáka „*interní dluhová krize vede často k zamrznutí úvěrového trhu s negativními důsledky pro reálnou ekonomiku. Tento typ finanční krize způsobuje značné problémy veřejných financí při vládních programech, jež jsou kryty ze státního rozpočtu“.* (Dvořák, 2008, s. 171)

Veřejné finance lze definovat jako finanční vztahy mezi ekonomickými subjekty za předpokladu, že jedním se zúčastněných je stát. Charakteristiky veřejných financí jsou princip nenávratnosti, princip neekvivalence a princip nedobrovolnosti. Princip nená-

vratnosti vyplývá z toho, že plátcí daně nevzniká právní nárok na její vrácení. Princip neekvivalence znamená, že při platbě daní jednotlivci (plátcí) není známo, na co platba bude použita a není zaručeno, že výše jeho spotřeby veřejných statků bude ve stejné výši jeho platby. Princip nedobrovolnosti spočívá v povinném placení daní. Tento princip vyvolává neefektivnost dvojího typu. Jednak se jedinci snaží vyhnout placení daní tzn. minimalizace daňové povinnosti a jednak se snaží maximalizovat objem spotřeby veřejných statků, služeb. Uvedené tendence mohou vyvolávat problém deficitu veřejných financí.

Funkce veřejných financí jsou podle Musgraveho (1994) alokační, redistribuční a stabilizační. Funkce lze realizovat pomocí veřejných příjmů (daňový systém) a pomocí veřejných výdajů (transferové platby, dotace). Alokační funkce prostřednictvím veřejných financí zvyšuje efektivnost tržní alokace zdrojů. Značná pozornost veřejných financí se věnuje veřejným statkům, externalitám, nedokonalé konkurenci a asymetrickým informacím. Další funkce je redistribuční, která souvisí s rozdělováním a přerozdělováním důchodů. Poslední funkcí je funkce stabilizační. Funkce má zmírňovat oscilaci ekonomické aktivity, vyvolané hospodářským cyklem. Podle Dvořáka (2008, s. 8) „*v recesi situaci se vláda snaží ekonomiku oživit fiskální expanzí a v situaci, kdy hrozí její přehřátí, naopak fiskální restrikcí*“.

Jedním z aktuálních problémů veřejných financí je **fiskální nerovnováha**, která se projevuje v krátkém období rozpočtovým deficitem a v dlouhém období **veřejným dluhem**.

Veřejný dluh je podle Mezinárodního měnového fondu (MMF) chápán „*jako celkové saldo finančních aktiv a pasiv státu, a to včetně salda eventuálních mimorozpočtových fondů*“. Dvořák (2008, s. 82) definuje veřejný dluh jako „*souhrn pohledávek ostatních ekonomických subjektů vůči státu bez ohledu na to, zda vznikly tyto pohledávky cestou státního rozpočtu či jinak*“. Pro veřejný charakter dluhu není důležitý způsob jeho vzniku, ale způsob jeho úhrady.

Veřejný dluh je úzce spojen s rozpočtovým deficitem, jelikož důvodem vzniku veřejného dluhu může být také přeměna rozpočtového deficitu do veřejného dluhu. Z toho vyplývá, že vláda řeší rozpočtový deficit pomocí dluhového financování řízeného na prodeji státních dluhopisů, které jsou nakupovány zahraničními, ale i domácími subjekty. Veřejný dluh nevzniká jen prostřednictvím rozpočtu, ale i například prostřednictvím deficitů mimorozpočtových fondů či převzetím dluhu jiného subjektu.

2.2 Možnosti řešení dluhové krize

Při řešení dluhové krize je možné podle Dvořáka (2008, s. 139) využít dvou způsobů ke snížení objemu veřejného dluhu. Jedná se o pasivní způsob řešení, který využívá pozitivního vlivu exogenních faktorů to je faktorů, které vláda není schopna svými rozhodnutími ovlivnit a aktivní způsob, který využívá formu vládních hospodářsko-politických opatření.

Snížení veřejného dluhu pomocí pozitivního vlivu exogenních faktorů

Dvořák (2008, s. 139) uvádí, že „z hlediska vlády se jako nejpohodlnější faktor, který redukuje podíl veřejného dluhu na HDP jeví situace, kdy tempo ekonomického růstu převyšuje efektivní reálnou úrokovou sazbu z veřejného dluhu“. Tento vnější faktor působí hlavně v rozvojových ekonomikách. Faktor vysokého tempa růstu a nízké úrokové míry je poměrně vzácným a krátkodobým jevem, který se vyskytuje především v rozvojových a tranzitních ekonomikách.

Dalším vnějším faktorem podle Dvořáka je inflace, která nemění nominální hodnotu veřejného dluhu, ale snižuje reálnou hodnotu dluhu. Vláda ve standardním ekonomickém prostředí má možnost využít snížení hodnoty svých závazků, které jsou omezeny nezávislostí centrální banky. Podle Dvořáka (2008, s. 139) „inflace může za určitých podmínek snížit reálnou hodnotu veřejného dluhu, neovlivňuje však jeho podíl k HDP“.

Posledním vnějším faktorem podle Dvořáka je redukce zahraničního veřejného dluhu samostatnými věřiteli ve dvou případech, a to jeho odpuštěním nebo snížením objemu

splatných úroků. Tento faktor hraje významnou roli v zadlužených v rozvojových zemích, kdy odpuštění dluhu nebo jeho části znamená výraznou pomoc. Stejný zdroj uvádí, že v případě státních dluhopisů, které jsou definovány v zahraniční měně může k redukci reálné hodnoty veřejného dluhu přispět také zhodnocení domácí měny. Častější je situace, kdy reálná hodnota roste vlivem depreciace (např. podporou vývozu a přispíváním k omezení dovozu).

Snížení objemu veřejného dluhu formou aktivní politiky vlády

Vláda může (Dvořák, 2008, s. 141) využít ke snížení veřejného dluhu rozpočtového řešení. Je to nejpřirozenější způsob snížení veřejného dluhu. **Rozpočtové řešení** se snaží redukovat podíl státního dluhu, který vznikl prostřednictvím státního rozpočtu. Vláda státní dluh splácí z rozpočtových přebytků. Další alternativou aktivního opatření vlády je **mimořádná kapitálová dávka**. Pokud se při rozpočtovém řešení dluhu zvýšily daně, vznikají vždy narušující (distorzní) efekty. Podle Dvořáka (2008, s. 142) „*je obvykle navrhována jednorázová paušální kapitálová dávka, jejíž výnos je účelově určen k umoření části veřejného dluhu*“. Toto opatření může negativně ovlivnit vývoj úspor a investice, či vyvolat obavy z možného zdanění zahraničního kapitálu nebo vyšší zdanění výnosů z vládních dluhopisů.

Další účinnou metodou rychlého snížení veřejného dluhu podle Dvořáka je privatizace nebo-li použití výnosů z prodeje státního majetku. Privatizace v členských zemích EU měla vliv na přijímání mimořádných opatření pro splnění Maastrichtských kritérií. Pozitivní vliv privatizace je ale pouze krátkodobý.

Další metodou podle Dvořáka je monetizace veřejného dluhu. Je-li ekonomika v recesi a současně má nízkou inflaci, je pro centrální banku výhodné uskutečnit monetární expanzi nákupem vládních dluhopisů na sekundárním trhu.

Nejradikálnější možností řešení dluhu podle Dvořáka (2008, s. 143) je administrativní jednorázové snížení dluhu tzn. odmítnutí dluh splatit. Tato metoda je ekonomicky velmi riskantní a poškozuje držitele vládních obligací.

Podle Stiglitze a jiných ekonomů (Robert Barro) platí, že pokud se nezmění úroveň vládních výdajů, pak snížení daní znamená zvýšení vládního dluhu. To znamená, že v budoucnu bude vláda muset opět daně zvýšit.

Stiglitz uvádí, že řada ekonomů je přesvědčena, že vládní politika je hlavním důvodem kolísání v hospodářském cyklu. Proto uplatňují zavedení jednoduchých pravidel monetární a fiskální politiky.

Dále Stiglitz uvádí, že financováním vládních výdajů zvýšením vládního dluhu roste blahobyt současné generace na úkor budoucích generací. Zvyšování dluhu snižuje akumulaci kapitálu a tím i budoucí produktivitu.

Podle Izáka Řecko patří mezi země s rizikem daným prognózou penzijních výdajů. Tzn., že vedle politiky snižování dluhu, je důležité věnovat velkou pozornost lepší kontrole výdajů na důchody (Izák, 2010, str. 94).

Dále Izák uvádí, že veřejný dluh je krytý emisemi státních cenných papírů, což znamená snížení přeměny úspor na kapitál, a tak snižuje možný ekonomický růst (Izák, 2010, str. 107).

3 Analytická část práce

Analytická část práce je rozdělena na dvě části. První část se zabývá základní charakteristikou Řecka, historií země a vývojem makroekonomických veličin v období 2000 – 2011. Druhá část se zabývá analýzou veřejného dluhu, opatřeními k řešení dluhové krize v Řecku, dopady dluhové krize na řeckou ekonomiku a EU a budoucím ekonomickým vývojem Řecka. Data potřebná k analýze dluhu a vývoji makroekonomických uka-

zatelů byla získána především z webového portálu EUROSTAT a ELSTAT. Data jsou analyzována od roku 2000 do roku 2011.

3.1 Základní charakteristika země

Řecko je středomořský stát, který se nachází na jihu Balkánského poloostrova a několika přilehlých ostrovech. Jeho pobřeží omývá Egejské, Krétské, Jónské a Středozemní moře. Řecko má hranice s Albánií, Makedonií, Bulharskem a Tureckem. Někteří autoři Řecko nazývají Helénskou republikou.

Největším ostrovem Řecké republiky je Kréta s hlavním městem Heráklion. Nejvyšším bodem Řecka je Olymp (2 917m), který se nachází na poloostrově Peloponés. Podle serveru Europa je Řecko nazýváno kolébkou evropské civilizace. Zrodila se zde demokracie, filozofie a klasické umění (sochy, literatura...). Řecko má velmi bohatou historii a může se pochlubit mnoha historickými památkami a nádhernou přírodou, každý rok navštíví Řecko miliony turistů z celého světa. Moderní Řecko je republikou od roku 1975 a v roce 1981 se stalo členem Evropského společenství.

V Řecku žije okolo 11 mil. obyvatel z čehož 93% tvoří Řekové a zbývající národnosti zahrnují Makedonce, Turky, Albánce a Bulhary. Řecko je rozděleno do 14 krajů. Většina obyvatelstva žije ve městech.

Řecká ekonomika je založena především na turistickém ruchu a částečně průmyslu a těžby nerostů. V zemědělství pracuje necelá čtvrtina obyvatelstva. Převažuje rostlinná výroba a pěstuje se zde pšenice, kukuřice, ječmen, brambory, cukrová řepa, hroznové víno, citrusy, rajčata, olivy, tabák, rýže a bavlník. Používá se velmi málo zemědělských strojů, jelikož většina řeckých farmářů využívá tažná zvířata. Významný je i chov ovcí a koz (Růžička, 2006).

V průmyslu převládá zpracování vytěžených přírodních zdrojů, těží se zde uhlí, bauxit, rudy niklu, zinku, olova, manganu a chrómu. Významné je potravinářství, chemie, tex-

tilní, oděvní a obuvnický průmysl. Vyváží se potraviny, oděvy a ropné produkty. Dováží se stroje, průmyslové, spotřební a farmaceutické výrobky¹ (Růžička, 2006).

Hlavním zdrojem příjmů státu je cestovní ruch, služby a námořní plavby. Od vstupu do EU zažívalo Řecko rychlý hospodářský růst. Podle Růžičky více než 70% HDP pochází z turistického ruchu. Řecko má rozvinutý loďařský průmysl. Vysoká zadluženost země ohrozila EU a euro, což vede k zavedení dlouhodobých úsporných opatření. Řecko vede s Tureckem konflikt o Kypr, který byl rozdělen na tureckou a řeckou část.

Tabulka 1 Základní data o Řecku

Rozloha	131 957 km ²
Počet obyvatel	11,2 mil.
Hlavní město	Athény
Státní zřízení	Parlamentní republika
Měna	Euro
Úřední jazyk	новоřečtina
Vstup do ES	1981

Zdroj: Europa: Řecko [online]. [s. l.]: europa.eu [cit. 2013-02-26]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/greece/index_cs.htm>. – Vlastní úprava

3.1.1 Vývoj novodobých řeckých dějin

Řecko spolu s Tureckem bylo v únoru 1952 přijato do Severoatlantické aliance a o dva měsíce dříve se stalo členem Rady bezpečnosti OSN. Pozitivním znakem bilaterálních vztahů k zemím středomořského regionu bylo zřetelné zlepšení situace k Itálii, Jugoslávii a Turecku. (Hradečný, s. 479)

Řecká vláda upínala pozornost k Francii a ke Spolkové republice Německo, které představovaly hlavní pilíř země EHS (Evropského hospodářského společenství) a které moh-

¹ Platí i v roce 2013

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

ly zajistit Řecku vstup do EHS a poskytnout Řecku nezbytné finanční prostředky. Po vzoru Velké Británie se Řecko zaměřilo na připojení k Evropskému sdružení volného obchodu EFTA. První úsilí v podobě rostoucích investic západoevropského kapitálu přineslo do řecké ekonomiky získání půjčky od Spolkové republiky Německo a podpis asociační smlouvy Řecka s EHS v červenci 1961. Na základě této smlouvy se Řecko stalo přidruženým členem EHS s platností od listopadu 1962. Ve spojitosti s asociační dohodou dostalo Řecko od EHS první půjčku ve výši 125 milionů dolarů. (Hradečný, s. 498).

Nová řecká vláda se snažila skloubit hospodářský pokrok se zlepšováním sociálních a životních podmínek širokých vrstev řeckého obyvatelstva. Hospodářský vývoj se v roce 1964 vyznačoval rychlým tempem růstu HDP. V roce 1969 řecká vláda ohlásila vystoupení z Rady Evropy, neboť Řecko se stalo diktátorským státem, EHS pozastavilo platnou asociační smlouvu s Řeckem a americká vláda vyhlásila embargo na vývoz těžkých zbraní do Řecka, které ale zůstalo nadále členem NATO. Nepříznivý vývoj (růst HDP se zastavil a propadl) způsobil růst životních nákladů a maloobchodních cen, které zhoršily ekonomickou a sociální situaci občanů (Hradečný, s. 511).

Podle Euroskopu (2012) prosazovala v roce 1973 Vojenská junta zrušení monarchie. V prosinci roku 1974 se uskutečnilo referendum, které potvrdilo, že pouze 30,8% voličů je nakloněno monarchii, zbytek voličů prosazoval vznik republiky. V roce 1975 se Řecko stalo republikou. V roce 1979 Řecko podepsalo Athénskou dohodu o vstupu Řecka do EHS. Dohoda vstoupila v platnost až 1. ledna 1981.

Deficit veřejného sektoru v roce 1980 činil 3% HDP. V roce 1985 se zvýšil na 17,5% HDP. Díky značnému deficitu stoupl veřejný dluh Řecka z 39,4 % HDP v roce 1982 na 85,1 % HDP v roce 1985 (Hradečný, s. 540). V roce 1982 se řecká vláda obrátila na komisi ES (Evropského společenství) s memorandem o mimořádnou finanční dotaci a četné úlevy od legislativních pravidel ES. V březnu 1983 komise ES odmítla výzvy Řecka s odůvodněním, že strukturální problémy řecké ekonomiky je třeba řešit naopak důsledným uplatněním principů ES.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Řecká vláda podepsala spolu s ostatními státy ES v roce 1992 Maastrichtskou smlouvu, která stanovila podmínky vstupu do plánované Evropské hospodářské a finanční unie a pro přijetí společné měny euro – tzv. kritéria., jejichž splnění přesahovalo možnosti řecké ekonomiky.

Maastrichtská kritéria (známá také jako konvergenční kritéria) jsou:

- míra inflace nesmí během jednoho roku před vstupem do EMU být větší než 1,5 % než je průměr 3 zemí s nejnižší inflací,
- země musí dodržovat během dvou let stabilní kurz v rámci ERM aniž by devalvovala,
- deficit veřejného sektoru nesmí přesáhnout 3 % HDP (kromě výjimečných situací),
- veřejný dluh nesmí přesáhnout 60 % HDP.

Řecko se snažilo o zlepšení makroekonomických ukazatelů přísunem finančních prostředků z ciziny, především ve formě půjček a dotací. I přes řadu opatření HDP stoupal mírným tempem, průmyslová výroba stagnovala a saldo obchodní bilance dále narůstalo, zároveň rostl státní veřejný dluh.

V první polovině roku 1994 Řecko předsedalo EU a své úsilí zaměřilo na prosazování institucionální reformy EU a urychlení procesu přijetí Rakouska, Švédska, Finska a Norska do EU. Přestože v roce 1997 došlo k mírnému poklesu řeckého veřejného dluhu, šance na splnění požadavku Maastrichtských kritérií nebyla příliš reálná. Amsterodamský summit, který schválil mezivládní smlouvu členských států EU a potvrdil s definitivní platností, že Řecko nemůže být mezi státy, které k 1. lednu 1999 vytvoří Hospodářskou a měnovou unii. Po summitu v Amsterodamu se řecká vláda zaměřila především na zajištění vstupu Řecka do Hospodářské a měnové unie k 1. lednu 2001 za podmínky, že Řecko nejpozději do konce roku 1998 splní konvergenční maastrichtská

kritéria. Řecká vláda splnění těchto kritérií považovalo za reálné. Řecku se povedlo splnit konvergenční kritéria pro přijetí eura v roce 1999 (Hradečný, s. 587).

Řecko přijalo euro v roce 2002 a v roce 2008 schválilo Lisabonskou smlouvu. Podle Zenkera (2013) se Řecká republika dostala v roce 2009 do vážných finančních problémů. V květnu 2010 EU a Mezinárodní měnový fond poskytly úvěr ve výši 110 miliard eur. Řecko se zavázalo, že přijme řadu reforem, které by omezily hrozbu státního bankrotu.

3.2 Vývoj makroekonomických veličin v Řecku v letech 2000 - 2011

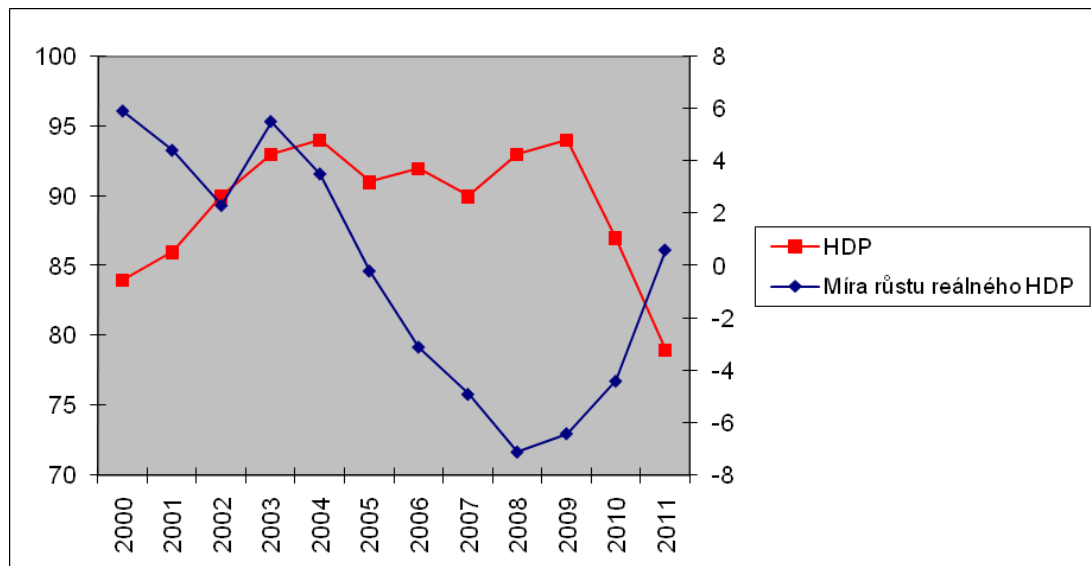
Tato část práce se zabývá vývojem základních makroekonomických veličin v Řecku v letech 2000 – 2011 (vývoj HDP na obyvatele v paritě kupní síly, reálný růst HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti a produktivita práce).

Vývoj HDP

Řecko je jednou z nejchudších ekonomik EU. Hodnoty HDP na obyvatele v paritě kupní síly jsou velice nerovnoměrné. Největší podíl HDP tvoří služby (cestovní ruch a námořní doprava celkem kolem 70%), dále zemědělství, potravinářský průmysl, těžba nerostů a průmyslová výroba (kolem 20 %).

V roce 2000 dosáhlo Řecko hodnoty 84 % HDP na obyvatele v PPS průměru EU-27. Z grafu č. 1 je patrné, že HDP měl rostoucí tendenci do roku 2004. Poté se růst ekonomiky zpomalil. Nejvyšší hodnoty HDP Řecko dosáhlo v roce 2004 (94 % HDP na obyvatele v PPS), nejvyšší hodnoty reálného růstu HDP dosáhlo Řecko v roce 2000 (5,9 %) a v roce 2003 (5,5 %). Od roku 2005 až do roku 2010 Řecko vykazuje záporné hodnoty tempa růstu reálného HDP. Nejnižší hodnoty Řecko dosáhlo v roce 2008 (7,1 %). Od roku 2008 – 2010 se v Řecku projevuje hospodářská a finanční krize. Hodnota reálného růstu v roce 2011 roste, ale HDP na obyvatele v PPS oproti létům 2008, 2009 a 2010 klesá.

Graf 1 Vývoj HDP na obyvatele v PPS a růst reálného HDP v Řecku v letech 2000 – 2011 (EU-27 = 100)

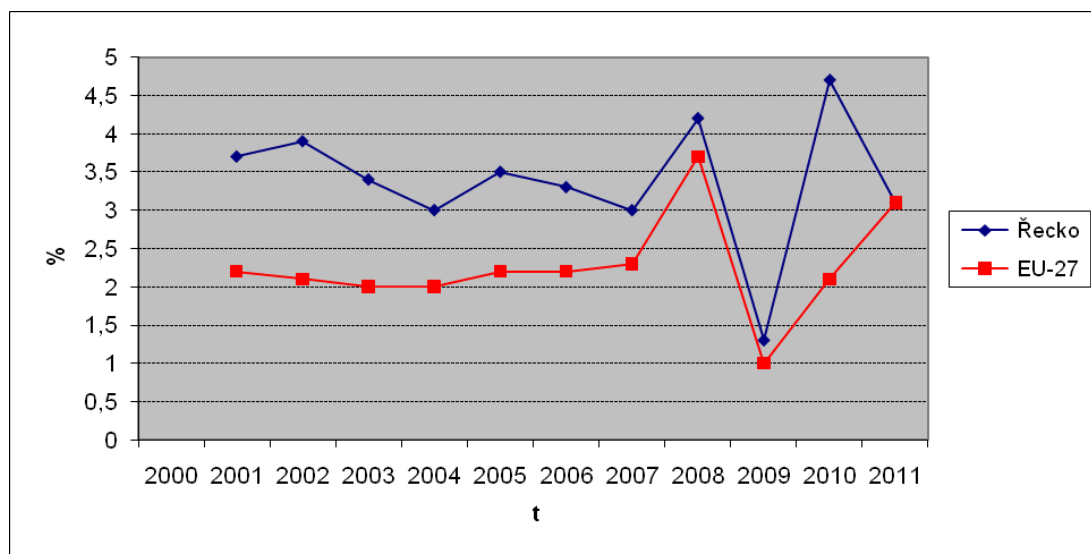
Zdroj: Eurostat: GDP per capita in PPS[online]. [s. l.]: eurostat.ec [cit. 2013-03-01].
Dostupné z WWW:

<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcod=tec00114>> a
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcod=tec00115>>. – Vlastní úprava

Míra inflace

Míra inflace v Řecku se pohybovala v letech 2001 - 2009 v hodnotách 3 - 4%. V souvislosti s krizí začala míra inflace v Řecku narůstat. Růst míry inflace byl způsoben především zvýšením DPH z důsledku nutnosti zvýšení příjmů státního rozpočtu. Inflační trend byl ve sledovaných letech kolísavý, což není dobré pro ekonomické subjekty, kteří nejsou schopni určit inflační očekávání a na inflaci se tak připravit.

Graf 2 Míra inflace v Řecku a EU-27 v letech 2000 – 2011

Zdroj: Eurostat: HICP - inflation rate [online]. [s. l.]: eurostat.ec [cit. 2013-03-01]. Dostupné z WWW:

<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tec00118&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>>. – Vlastní úprava

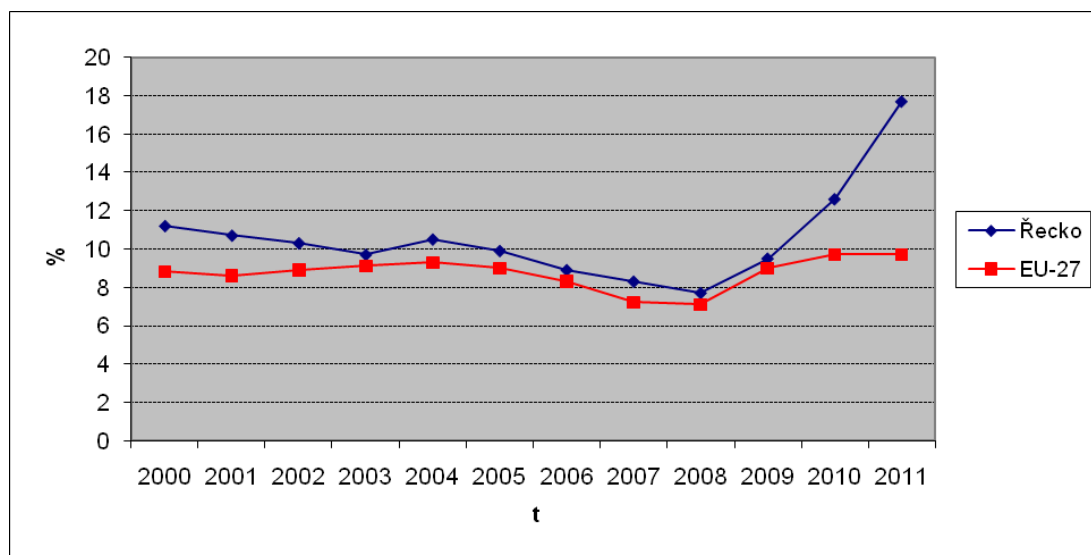
Z grafu č.2 vyplývá, že míra inflace v Řecku je výrazně vyšší než v zemích EU-27. V zemích EU-27 se míra inflace od roku 2000 do roku 2007 pohybovala v hodnotách kolem 2%. Země EU-27 dosáhly v roce 2008 nejvyšší hodnoty míry inflace (3,7%). O rok později stejně jako v Řecku míra inflace klesla až na hodnotu 1%. V posledním období začala míra inflace opět stoupat.

Míra nezaměstnanosti

Hodnoty míry nezaměstnanosti v letech 2000 – 2011 jsou poměrně vysoké a překračují průměr EU-27. Do počátku řecké krize byla patrna snaha o snížení průměrné míry nezaměstnanosti, která v roce 2008 klesla na 7,7%. V souvislosti s dluhovou krizí však dochází opět k rychlému nárůstu míry nezaměstnanosti. Podle EUROSTATu v roce 2011 dosáhla míra nezaměstnanosti hodnoty 17,7%. Nárůst míry nezaměstnanosti je předpokládán i do dalších let. Země EU-27 dosahují nižších hodnot než Řecko, hodnoty

se pohybují okolo 9%. V posledním období se míra nezaměstnanosti zvyšuje i u zemí EU-27, které dosahují hodnot kolem 10%.

Graf 3 Míra nezaměstnanosti v Řecku a v EU-27 v letech 2000 – 2011

Zdroj: Eurostat: Unemployment rate by gender [online].[s. l.]: eurostat.ec [cit. 2013-03-01].
Dostupné z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdec450&plugin=1>>. – Vlastní úprava

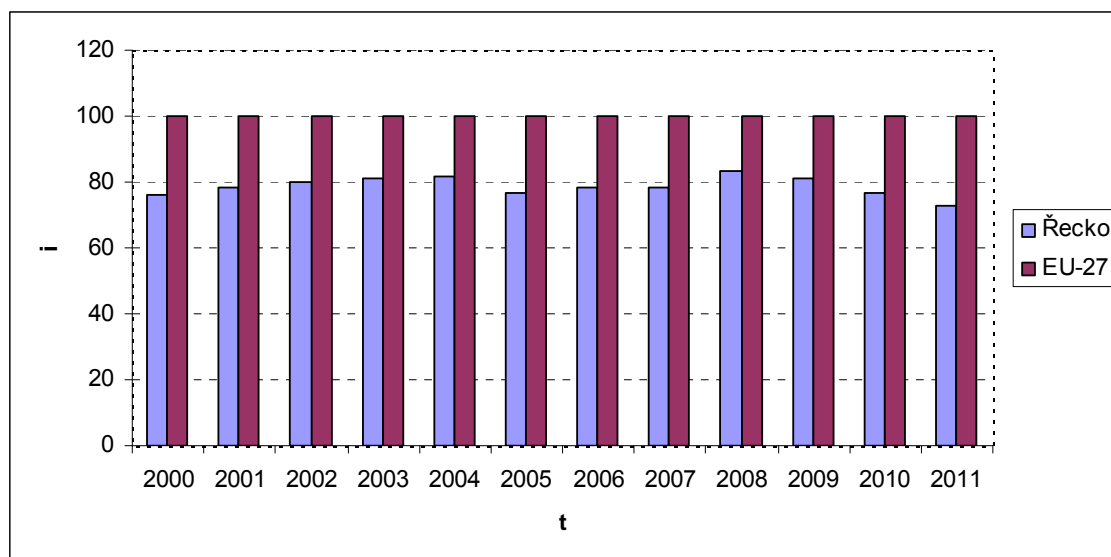
Produktivita práce

Údaje o produktivitě práce na jednu odpracovanou hodinu jsou v grafu č. 4 pro Řecko zaznamenány v indexovém vyjádření v průměru zemí EU-27 (EU-27 = 100). Produktivita práce je jedním z ukazatelů měřící konkurenceschopnost dané ekonomiky a její vývoj je v souladu s vývojem zvýšení HDP.

Produktivita práce v Řecku je podle grafu č. 4 téměř lineární. Z grafu je patrné, že Řecko nedosahuje průměru EU – 27. Příznivé pro Řecko je, že se pomalu přibližuje k průměru indexu 100. Hodnota produktivity práce za odpracovanou hodinu se v Řecku pohybuje okolo 75 – 80% průměru zemí EU. V roce 2011 produktivita práce poklesla na hodnotu 73%. Řecko se pomalu přibližovalo ke konkurenceschopnosti ekonomiky prů-

měru EU-27, ale od roku 2009 se produktivita práce snižuje, to znamená, že se konkurenceschopnost ekonomiky vzdálila od průměru EU-27.

Graf 4 Produktivita práce na jednu odpracovanou hodinu v Řecku a v EU-27 v letech 2000 – 2011 (EU-27 = 100)

Zdroj: Eurostat: Labour productivity per hour worked [online]. [s. l.]: eurostat.ec [cit. 2013-04-05]. Dostupné z WWW
<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00117&plugin=1>>. –Vlastní úprava.

4 Veřejný dluh v Řecku

Kapitola se zabývá analýzou veřejného dluhu v Řecké republice a popisuje opatření (EU a Řecka) k řešení dluhové krize. V kapitole je zároveň uvedena predikce ekonomického vývoje v Řecku a dopady dluhové krize na řeckou ekonomiku a EU.

4.1 Analýza veřejného dluhu v Řecku

V této kapitole je popsán vývoj veřejného dluhu v Řecku a v zemích EU-27 v letech 2000 – 2011. V roce 2009 postihla Řecko i celou Evropu ekonomická recese, která byla doprovázena růstem státního zadlužení.

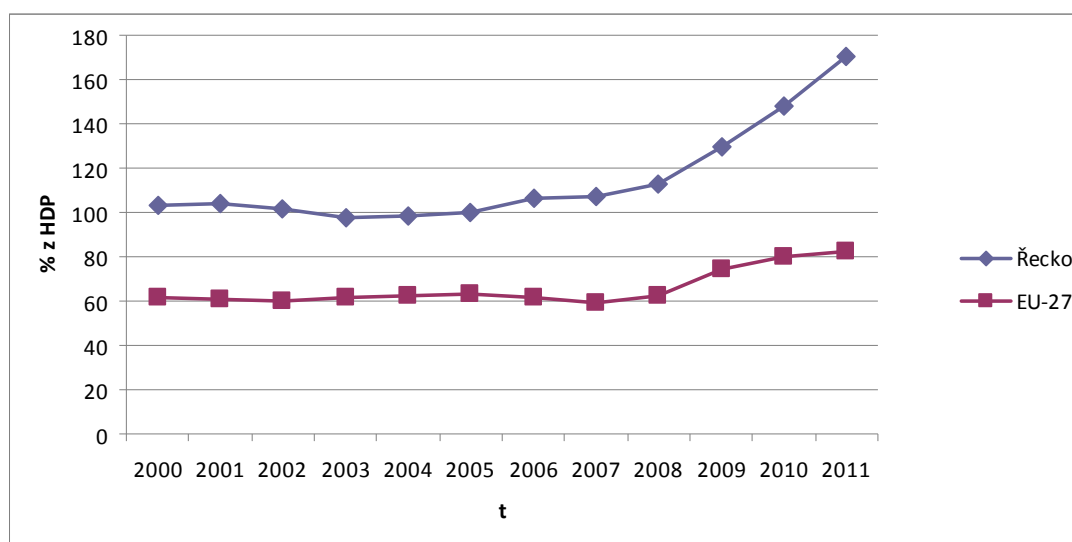
VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

V roce 2010 došlo k předlužení² Řecka, což způsobilo snížení tzv. úvěrové bezpečnosti³, která vyvolala ztrátu důvěry investorů ve schopnost Řecka zaplatit včas své závazky. Na tuto situaci zareagovaly úroky placené z řeckých dluhopisů, které vyskočily až na hranici 10% a v dubnu 2011 vystoupily až nad 15%.

Řecko, aby odvrátilo státní bankrot, požádalo o pomoc Mezinárodní měnový fond (MMF) a členské země eurozóny, ale pouze za předpokladu, že provedou drastická úsporná opatření. Více o opatření proti bankrotu je v další kapitole.

Graf 5 Hrubý veřejný dluh v Řecku a v EU-27 v letech 2000 – 2011 (v % HDP)

Zdroj: Eurostat: General government gross debt: eurostat.ec [cit. 2013-03-01]. Dostupné z WWW:

<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdde410&plugin=1>>. – Vlastní úprava

Hrubý veřejný dluh v EU-27 byl v letech 2000 – 2008 na úrovni cca 60 – 62 %. V roce 2009 začal hrubý veřejný dluh stoupat. V roce 2010 se začala projevovat ekonomická

² Pojem předlužení, znamená situaci, kdy souhrnná hodnota dlužnickových splatných závazků převyšuje souhrnnou hodnotu jeho majetku

³ Pojem úvěrová bezpečnost, znamená, že zprostředkovatel úvěru důvěřuje spotřebiteli, že úvěr do určité doby zvládne splatit

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

recese a v EU-27 se podíl dluhu na HDP zvýšil na 80%. V roce 2011 se hodnota hrubého veřejného dluhu zvýšila z 80% na 82,5%.

Z grafu č. 5 je zřejmé, že Řecká republika překročila hranici 60% v celém sledovaném období, a to i přes finanční pomoc, která Řecku byla poskytnuta ze strany Mezinárodního měnového fondu a zemí eurozóny (kromě Slovenska a Irska). Hodnoty veřejného dluhu v Řecku oscillovaly v letech 2000 - 2005 kolem 100% HDP. Od roku 2006 dochází k postupnému růstu veřejného dluhu. V roce 2011 dosáhl řecký dluh 170,6% HDP.

Tabulka 2 Saldo veřejného rozpočtu deficit/přebytek v Řecku a v EU-27 v období 2000 - 2011

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Řecko	- 3,7	- 4,5	- 4,8	- 5,6	- 7,5	- 5,2	- 5,7	- 6,5	- 9,8	-15,6	- 10,3	- 9,1
EU-27	0,6	- 1,5	- 2,6	- 3,2	- 2,9	- 2,4	- 1,5	-0,9	- 2,4	- 6,9	- 6,5	- 4,5

Zdroj: Eurostat: General government deficit/surplus: eurostat.ec [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW:

<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00127&plugin=1>>. – Vlastní úprava

Po celé sledované období Řecko přesahovalo kritérium schodku veřejných rozpočtů ve výši – 3% HDP. Mezi lety 2009 – 2010 poklesl v Řecku deficit veřejných rozpočtů, snížení bylo způsobeno restriktivními opatřeními (pokles veřejných výdajů, zvyšování daňové zátěže). Nejvyšší deficity veřejného rozpočtu v Řecku byly v letech 2008 (-9,8 % HDP), 2009 (- 15,6 % HDP), 2010 (- 10,3% HDP) a 2011 (- 9,1% HDP).

V EU-27 se poměr veřejného schodku k HDP snížil z -6,5% HDP v roce 2010 na -4,5% HDP v roce 2011. Od roku 2009 až do roku 2011 v EU-27 byly deficity vyšší než doporučené deficitní kritérium (3% HDP). V letech 2000 – 2008 byl deficit veřejných rozpočtů v EU-27 pod hranicí – 3% HDP.

V tabulce č. 3 je zobrazeno saldo veřejných rozpočtů (deficit/přebytek) a vládní dluh.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Tabulka 3 HDP, vládní deficit/přebytek, vládní výdaje, vládní příjmy a vládní dluh v Řecku

	2008	2009	2010	2011
HDP (v milionech eur)	233198	231081	222151	208532
Vládní deficit/přebytek (v % HDP)	- 9,8	- 15,6	- 10,7	- 9,4
Vládní výdaje (v % HDP)	50,6	54	51,5	51,8
Vládní příjmy (v % HDP)	40,7	38,3	40,6	42,3
Vládní dluh (v % HDP)	112,9	129,7	148,3	170,6

Zdroj: Elstat: Fiscal data for the years 2008 – 2011, Atény, 2012 : statistics.gr. [cit. 2013-04-18].
Dostupné z WWW:
<http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0701/PressReleases/A0701_SEL03_DT_AN_00_2012_02_P_EN.pdf>.

Řecký statistický úřad (ELSTAT) v roce 2012 zveřejnil v tiskové zprávě fiskální údaje za roky 2008 – 2011. Podle Elstatu deficit sektoru vládních institucí v roce 2011, který byl měřen podle postupu při nadměrném schodku, činil 9,4 % HDP, zatímco hrubý konsolidovaný vládní dluh dosáhl na konci roku 2011 170,6% HDP. Z tabulky č. 3 vyplývá, že vládní výdaje převyšují vládní příjmy, což způsobuje rostoucí zadlužení. Hrubý veřejný dluh v Řecku se od roku 2000 do roku 2003 postupně snižoval z 103,4% HDP na 97,4% HDP. Od roku 2003 došlo s výjimkou vývoje mezi roky 2006 – 2007 vždy k nárůstu veřejného dluhu, přičemž k nejvyššímu nárůstu veřejného dluhu došlo v roce 2011 (170,6% HDP). S příchodem roku 2009 nastal velký zlom. Řecká vláda se vlivem krátkodobého globálního ekonomického propadu a s tím souvisejícího poklesu daňových příjmů dostala do značných obtíží. Předlužený státní sektor nedokázal na rychlý pokles daňových příjmů zareagovat. Řecký státní rozpočet se v důsledku toho propadl do velikých schodků (viz. výše).

Tabulka 4 Úroveň vládního deficitu a dluhu (v mil. EUR, v %)

	2008	2009	2010	2011
Čisté výpůjčky (-) / čisté půjčky (+)				
vládní	- 22 880	- 36 125	- 23 732	- 19 686
Ústřední vládní instituce	- 23 116	- 35 502	- 26 202	- 18 834
Místní samospráva	- 166	- 84	- 569	521
Fondy sociálního zabezpečení	402	- 539	3 039	- 1 373

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

hrubý konsolidovaný vládní dluh	263 284	299 682	329 513	305 658
Hotovost a vklady	728	1477	1005	820
z toho CENNÉ PAPIRY (bez akcií)	217 012	253 622	253 433	248 622
Krátkodobé	5 496	10 820	9 121	11 758
Dlouhodobé	211 516	242 802	244 312	236 864
Půjčky	45 544	44 583	75 075	106 216
Krátkodobé	294	1 514	2 624	2 605
Dlouhodobé	45 250	43 069	72 451	103 611
Úroky podle postupu při nadměrném schodku	11 673	11 975	12 855	14 895
Úroky podle metodiky ESA95	11 937	11 917	13 193	15 024
HDP v běžných tržních cenách	233 198	231 081	222 151	208 532
Hrubý konsolidovaný vládní dluh v % HDP	112,9	129,7	148,3	170,6

Zdroj: Elstat: Fiscal data for the years 2008 – 2011, Atény, 2012 : statistics.gr. [cit. 2013-04-18].
Dostupné z WWW: http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0701/PressReleases/A0701_SEL03_DT_AN_00_2012_02_P_EN.pdf.

Tabulka č. 4 uvádí, že Řecko využívá spíše dlouhodobé půjčky než půjčky krátkodobé. Dlouhodobé půjčky Řecka postupně každý rok stoupají. Splátky řeckých dluhopisů vydaných v minulosti zvyšují vznik platební neschopnosti, a proto investoři požadují vyšší úrokové sazby. Úroveň vládního deficitu v roce 2011 je 19,7 miliardy EUR, což je 9,4% HDP a hrubý konsolidovaný vládní dluh v roce 2011 dosahuje 355,7 miliardy EUR (170,6% HDP).

Vnější nerovnováha je způsobena nevyrovnanou platební bilancí. Pro analýzu vnější ekonomické nerovnováhy se využívá právě platební bilance. Bilance běžného účtu platební bilance v Řecku je dlouhodobě deficitní deficit (cca 10% HDP), což přispělo ke vzniku fiskální a úvěrové krize. Od roku 2009 ale dochází k postupnému snižování vnější nerovnováhy. Bilance finančního účtu je dlouhodobě kladná. V roce 2011 ale její přebytek meziročně klesl (- 3,5 mld. eur), což souviselo s odlivem přímých zahraničních investic a poklesem přebytku ostatních investic.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Tabulka 5 Platební bilance v mld. eur v Řecku v období 2008 – 2011

	2008	2009	2010	2011
Běžný účet PB	-34,8	-25,8	-23,0	-21,1
- Obchodní bilance	-44,0	-30,8	-28,3	-27,2
- Bilance služeb	17,1	12,6	13,2	14,6
- Bilance výnosů	-10,6	-9,0	-8,1	-9,1
- Bilance běžných transferů	2,8	1,3	0,2	0,6
Bilance kapitálových transferů	4,1	2,0	2,1	2,7
Finanční účet PB	29,9	24,4	21,3	17,9
Devizové rezervy státu	2,521	3,857	4,777	5,377

Zdroj: Centrální banka: Platební bilance : businessinfo.cz [cit. 2013-04-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/recko-financi-a-danovy-sektor-19223.html>>.

Úvěrová krize v eurozóně „gradovala“ v říjnu 2011 s rozhodnutím Evropské rady přistoupit k řízenému odpisu části hodnoty řeckých dluhopisů v hodnotě 206 mld. EUR a s rozhodnutím poskytnout Řecku druhý záchranný úvěr. Nové dluhopisy mají hodnotu 31,5% původní hodnoty, budou splatné za 11 – 30 let (tj. v letech v rozmezí 2023 – 2042). Velkým přínosem tohoto opatření je snížení nákladů na dluhovou službu o přibližně 3 mld. EUR ročně, ve vztahu k HDP zůstanou, ale roční splátky stále vysoké (okolo 5%).

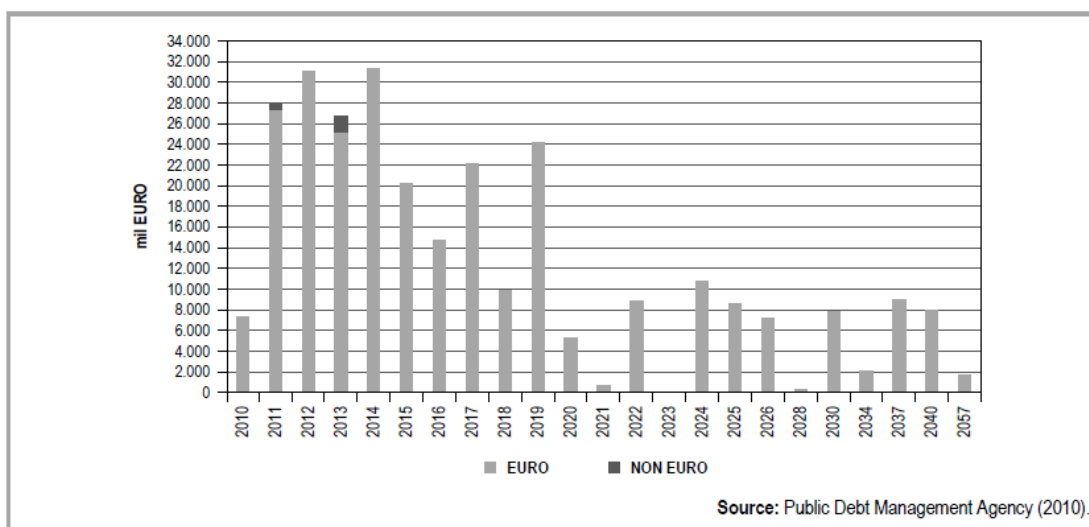
Tabulka 6 Zahraniční zadluženost a celková dluhová služba v Řecku v období 2008 – 2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Zahraniční dluh veřejného sektoru (mld. €)	177,1	192,0	224,9	181,9	175,7
Zahraniční dluh veřejného sektoru (% HDP)	74,2	73,5	97,1	80,0	80,7
- z toho v měnách mimo EUR (mld. €)	1,9	1,6	1,3	6,0	9,2
- z toho v měnách mimo EUR (% HDP)	0,8	0,7	0,5	2,6	4,2
Průměrná úroková míra ročních státních dluhopisů (%)	4,45	4,83	1,62	4,85	-----
Průměrná úroková míra 3letých státních dluhopisů (%)	4,21	4,27	3,12	9,39	-----
Úroky z celkového dluhu (rozpočtový výdaj) (mld. €)	9,8	11,2	12,3	13,2	16,4
Splátky celkového dluhu (rozpočtový výdaj) (mld. €)	22,5	26,2	29,1	19,5	28,9

Zdroj: Centrální banka, ministerstvo financí: Zahraniční zadluženost, dluhová služba : businessinfo.cz [cit. 2013-04-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/recko-financi-a-danovy-sektor-19223.html>>.

Splátky řeckých dluhopisů vydaných v minulosti jsou soustředěny na období 2010 – 2019 (viz. graf č. 6), což navyšuje pravděpodobnost vzniku platební neschopnosti v tomto období. V důsledku toho požadují investoři stále vyšší úrokové sazby, což působí na zvyšování výdajů na dluhovou službu.

Graf 6 Výše splátek dluhu v letech 2010 – 2067 (v mld. EUR)

Zdroj: The Greek Crisis: Causes and Implications, 2010: Struktura splatnosti řeckého dluhu [online]. [s. 1.]: doiserbia.nb [cit. 2013-04-25]. Dostupné z WWW <http://www.doiserbia.nb.rs/img/doi/1452-595X/2010/1452-595X1004391K.pdf>.

4.2 Opatření k řešení dluhové krize Řecka

Podle Tomana (2013) zažívalo Řecko od přijetí eura (2002) jedno z ekonomicky neúspěšnějších období moderních dějin. Skutečné příčiny finanční krize v Řecku, která začala na začátku roku 2009, by mohly být dle mého názoru např. podceňovaný růst státního dluhu a deficitu obchodní bilance.

Janečková ve své knize uvádí, že řecké problémy s financováním státního dluhu vyostřily situaci uvnitř eurozóny. S vysokou zadlužeností nebojuje jen Řecko, ale i ostatní země jižní Evropy (Itálie, Španělsko a Portugalsko). Řecko bojuje s růstem dluhu pomocí dlouhodobého sklonu k vládním dluhům, které navíc byly pozměněny pomocí „upra-

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

vených“ statistik. Řecko k nadměrnému dluhu přispělo především počtem vládních úředníků, kteří jsou placeni lépe než zaměstnanci v soukromém sektoru, dále je v Řecku vysoká míra korupce, což lze prokázat např. indexem korupce⁴ (viz. tabulka č. 7), šedá ekonomika a do důchodu Řekové odcházejí dříve (v 61 letech) než v jiných evropských zemích. Podle Transparency International se Řecko řadí mezi země se silným korupčním prostředím.

K zadlužení podle Janečkové přispělo i zavedení eura. Řecko a ostatní státy jižní Evropy měly sklony k dluhům vždy, ale teprve když se staly členy eurozóny dostaly tzv. levné peníze. Řecko a státy jižní Evropy získaly vyšší kredibilitu, nižší nominální úroky, ale také získaly i nižší úroky reálné, jelikož společná měnová politika v eurozóně způsobila v Řecku a v jižní Evropě nadprůměrnou inflaci. Janečková uvádí, že levné peníze a snadné úvěry napomáhaly zadlužování vládního i soukromého sektoru. Následkem vysoké inflace Řecko v rámci eurozóny ztrácelo konkurenceschopnost, jelikož řecká zadluženost zvyšovala také obchodní deficit (tento stav byl i v ostatních státech jižní Evropy). Janečková upozorňuje, že toto jsou důsledky zavedení společné měny euro v různorodé skupině států s odlišnou ekonomikou a cenovou úrovní.

Tabulka 7 Vývoj indexu vnímání korupce (CPI - Corruption Perception Index) v Řecku v roce 2012 (100 = nejlepší, čím nižší údaj, tím vyšší korupce)

Dánsko	90
Německo	79
Velká Británie	74
Francie	71
Španělsko	65
Maďarsko	55
Česká republika	49
Slovensko	46
Itálie	42
Řecko	36

⁴ Index vnímání korupce – CPI hodnotí podle míry vnímání korupce 176 zemí na stupnici 0 – 100, kde 100 označuje zemi téměř bez korupce a 0 znamená vysokou míru korupce. Viz. blíže <http://www.transparency.cz/index-cpi-2012/>

Zdroj: Transparency international: Corruption Perceptions Index [online]. [s. l.]: transparency.org [cit. 2013-04-25]. Dostupné z WWW <http://www.transparency.cz/doc/CPI_2012/2012-12-05_CPI2012_Vysledky.xls>. – Vlastní úprava

K zadlužení také podle Janečkové přispělo i zavedení eura. Řecko a ostatní státy jižní Evropy měly sklony k dluhům vždy, ale teprve když se staly členy eurozóny dostaly tzv. levné peníze. Řecko a státy jižní Evropy, tak získaly vyšší kredibilitu, nižší nominální úroky, ale také získaly i nižší úroky reálné, jelikož společná měnová politika v eurozóně způsobila v Řecku a v jižní Evropě nadprůměrnou inflaci. Janečková uvádí, že levné peníze a snadné úvěry napomáhaly zadlužování vládního i soukromého sektoru. Následkem vysoké inflace Řecko v rámci eurozóny ztrácelo konkurenceschopnost, jelikož řecká zadluženost zvyšovala také obchodní deficit (tento stav byl i v ostatních státech jižní Evropy). Janečková upozorňuje, že toto jsou důsledky zavedení společné měny euro v různorodé skupině států s odlišnou ekonomikou a cenovou úrovní.

Největším problémem Řecka bylo a je, že nedosahovalo požadovaných konvergenčních kritérií, které stanovila EU. Řecko muselo požádat o finanční pomoc Mezinárodní měnový fond a ostatní země eurozóny. Mezinárodní měnový fond a státy eurozóny se dohodly, že poskytnou finanční pomoc jen za podmínky, že Řecko přijme drastická úsporná opatření.

Prvním úsporným opatřením byly úsporné balíčky. Podle Janečkové „*má Řecko podle podmínek záchranného balíčku do roku 2014 snížit svůj deficit kumulativně o 17% HDP*“. Přibližně 10 % HDP bude platit jen na úrocích. Růst lze očekávat v Řecku v roce 2012 a teprve v roce 2013 nebo 2014 dosáhne růst alespoň 2%.

Řecko v roce 2010 zahájilo velkou fiskální konsolidaci. V Řecku byla přijatá fiskální opatření díky vážnosti situace v Řecku, ale i podmínkám stanovených Mezinárodním měnovým fondem a EU pro čerpání finanční pomoci. Hlavním cílem poskytnuté pomoci bylo zabránění rozšiřování dluhové krize do dalších zemí EU a dodržovat stabilitu společné měny euro. Podle ministerstva financí Řecko v roce 2010 přistoupilo

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

k razantním opatřením, mezi které patří výdajové škrty, daňová opatření a dalekosáhlé strukturální reformy.

V roce 2010 v Řecku proběhla řada úsporných opatření, jako např. výdajové škrty, mezi které patří především snížení výdajů na obranu, snížení výdajů ve zdravotnictví, škrty ve veřejném sektoru, snížení výdajů na vzdělávání atd. Dále proběhla i daňová opatření především zvýšení DPH z 19% na 23%, zvýšení spotřebních daní, zavedení majetkových daní aj. V roce 2010 také započaly strukturální reformy, a to důchodová (pozdější odchod do důchodu, snížení důchodů) a zdravotní reforma (sloučení specializovaných nemocnic, snížení výdajů na zdravotnictví). Reformy a privatizace budou postupně během následujících let probíhat Další úsporná opatření jsou uvedeny níže.

Mezi hlavní výdajové škrty a daňová opatření v Řecku patří⁵:

- snížení mezd ve veřejném sektoru o 15% a snížení mzdových prostředků pro státní podniky o 30%,
- snížení počtu zaměstnanců ve veřejném sektoru,
- uzavření nebo sloučení 1976 škol,
- snížení důchodů o 10%,
- snížení sociálních výdajů o 3400 mil. eur (1,5% HDP),
- zvýšení spotřebních daní o 33% na pohonné hmoty, cigarety a alkohol,
- zvýšení sazeb DPH (sazba DPH se z 19 % zvýšila až na 23 %),
- zavedení majetkových daní,
- zavedla se daň z přepychu, tj. speciální daň z luxusu, která je uvalena na jachty, auta, vyšší příjmy a nadměrně profitující firmy nebo organizace.

⁵ Ministerstvo financí – dostupné z www: http://www.minfin.gr/content-api/f/binaryChannel/minfin/datastore/89/e5/27/89e527a8e4c7891eed132419dfe976e9116f4009/application/pdf/HEPP_NEWSLETTER_issue8.pdf

Dále byly v Řecku přijaty fiskální strukturální reformy (ministerstvo financí, 2011):

- v rámci reformy důchodového systému je zvýšení hranice odchodu do důchodu z 61 na 65 let (počet odpracovaných let se zvýší na 40 let),
- v rámci reformy trhu práce došlo ke snížení nároku na odstupné (o 50%), ke snížení odměn za práce přesčas (o 20%), zkušební doba na 3 – 12 měsíců, zvýšení měsíční kvóty pro pouštění zaměstnanců na 2 – 5% a zvýšení podpory částečných úvazků,
- pro posílení fiskálního řízení veřejných financí byla zavedena závaznost výdajových stropů a vytvoření evidence závazků veřejného sektoru,
- v oblasti výběru daní bylo v Řecku zavedeno účinnější využití informačních technologií a dále bylo v oblasti daní zavedeno zkrácené soudní řízení,
- v rámci boje proti daňovým únikům byl v Řecku zvýšen počet kontrol a zároveň došlo ke zvýšení pokut za daňové přestupky,
- na úrovni místních samospráv byl omezen počet obecných úřadů, volených zastupitelů a úředníků samospráv,
- v oblasti zdravotnictví došlo v Řecku k poklesu průměrných nákladů a sloučení specializovaných nemocnic,
- došlo k zjednodušení zakládání nových podniků a k liberalizaci v oblasti dopravy a tzv. uzavřených profesí, tj. profesí pro jejichž výkon je potřeba členství v profesním sdružení (právnícká komora, daňový poradci, lékařská komora atd.), registrace apod.,
- dále byla v Řecku provedena restrukturalizace městské hromadné dopravy a železniční dopravy,
- vláda bude podle CNBC privatizovat řadu svých podniků, včetně sázkové kanceláře OPAP, Řeckou Postbank, několik přístavů, Hellenic Telecom, a Řecko prodá svůj podíl v Aténách Řecká Voda, rafineriích, elektrárenské společnosti PPC

u věřitele ATEbank, ale i přístavů, letiště, dálniční koncese, stav půdy a těžební práva.

Podle serveru Europa byla první půjčka Řecku schválena v roce 2010 ve výši 110 miliard eur. Od členských zemích v eurozóně dostaly 80 miliard a od MMF obdržely 30 miliard eur. Podmínkou čerpání finanční pomoci byl závazek Řecka pokračovat v reformách veřejných financí a hospodářské politiky.

Druhá půjčka byla schválena v roce 2012 ve výši 130 miliard eur. Byla udělena za výhodnějších podmínek, než jsou na kapitálových trzích⁶. Několik soukromých věřitelů především bank, které mají finanční prostředky v řecký dluhopisech, slíbilo, že Řecku část dluhů odpustí. Podle Rady EU zásah zpětného odkupu dluhu byla jedním z opatření smluvených na podporu dlouhodobé udržitelnosti řeckého dluhu⁷. Euroskupina (grémi-um ministrů financí eurozóny) tvrdí, že tento efekt napomůže k podstatnému snížení poměru řeckého dluhu k HDP. Podle Evropy je cílem řecké vlády veřejný dluh snížit ze 170,6% HDP na 124% HDP do roku 2020. Euroskupina je přesvědčena, že k dosažení tohoto cíle by mělo přispět úplné vykonání dohodnutých zbývajících opatření. Euroskupina je přesvědčena, že všechno úsilí, které Řecko vynaložilo, i reformy, které již uskutečnilo „umožní řecké ekonomice znovu nabrat udržitelný směr“. (Consilium, Europa.eu, Rada Evropské unie, 2012)

4.3 Dopady dluhové krize na řeckou ekonomiku a EU

Reformní zákony přijímané v průběhu finanční krize v Řecku podle Tomana měly velké sociální dopady a otřásly trhem práce (zvýšila se dramaticky nezaměstnanost). Dluhová krize a následná opatření přerušily poměrně příznivý nárůst pracovních míst v Řecku. Během let 2009 – 2011 zmizela přibližně čtvrtina pracovních míst. Dluhová krize se

⁶ Toman, L. Dostupné z www: <http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3437-3/analyza-financni-krize-a-socialni-upadek-v-recku>

⁷ Europa, dostupné z www: <http://www.consilium.europa.eu/homepage/highlights/eurogroup-confirms-second-installment-for-greece?lang=cs>

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

velmi dotkla mladých Řeků, a to především v zaměstnanosti. Nejvýraznější růst nezaměstnanosti u mladých Řeků (15 – 24 let a 25 – 35 let) byl zaregistrován v letech 2009 a 2011. Důsledkem dluhové krize a vysoké nezaměstnanosti byl dle Tomana odchod mladých Řeků do zahraničí. Řecko se nachází v situaci, kdy hrozí emigrace především vzdělaných Řeků ze země, protože v zahraničí mohou získat možnost dobře placené a zajímavé práce.⁸

Dále dluhová krize přinesla potíže nejzranitelnějším vrstvám obyvatelstva, které v roce 2010 bylo ohroženo chudobou a sociálním vyloučením a 20,1% bylo ohroženo chudobou i po sociálních transferech.⁹ V tabulce č. 8 je vývoj míry nezaměstnanosti a míry rizika chudoby před i po sociálních transferech v období 2008 – 2011, kde je vidět vysoká míra nezaměstnanosti. Hodnoty se zvýšily z 7,7 % v roce 2008 až na 17,7% v roce 2011.

Tabulka 8 Míra nezaměstnanosti, Míra rizika chudoby před a po sociálních transferech v Řecku

	2008	2009	2010	2011
Míra nezaměstnanosti v %	7,7	9,5	12,6	17,7
Míra rizika chudoby před sociálními transfery v %	23,3	22,7	23,8	24,8
Míra rizika chudoby po sociálních transferech v %	20,1	19,7	20,1	21,4

Zdroj: Eurostat: Unemployment rate by gender, At-risk-of-poverty rate after social transfers : eurostat.ec [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdec450&plugin=1>, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tesov250>, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdsc280>>. – Vlastní úprava

Nešťastný dopad úsporných opatření na řeckou ekonomiku měl podle Tomana především na reálnou ekonomiku. Vývoj řecké ekonomiky v posledních letech (2009 – 2011)

⁸ Toman, L. Dostupné z www: <http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3437-3/analyza-financni-krize-a-socialni-upadek-v-recku>

⁹ Toman, L. Dostupné na www: <http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3437-3/analyza-financni-krize-a-socialni-upadek-v-recku>

pokračuje poklesem domácí poptávky, poklesem kupní síly obyvatelstva, poklesem HDP, poklesem produktivity práce a růstem nezaměstnanosti..

V tabulce č. 9 je uveden vývoj vládních výdajů a vládních příjmů v období 2008 – 2011. V roce 2009 průběh krize působil i na veřejné výdaje, kdy v roce 2009 veřejná spotřeba stoupla, což mělo pozitivní efekt v tom, že se zabránilo hlubšímu průběhu krize, na druhou stranu ale došlo k navýšení veřejného dluhu.

Tabulka 9 Vládní příjmy a vládní výdaje v Řecku v období 2008 – 2011

	2008	2009	2010	2011
Vládní výdaje (v % HDP)	50,6	54	51,5	51,8
Vládní příjmy (v % HDP)	40,7	38,3	40,6	42,3
Vládní dluh (v % HDP)	112,9	129,7	148,3	170,6

Zdroj: Elstat: government revenue and government expenditure , Atény, 2012 : statistics.gr. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0701/PressReleases/A0701_SEL03_DT_AN_00_2012_02_P_EN.pdf>.

Otázkou je, jaký skutečný smysl má politika škrťů, když ve skutečnosti je jediným výsledkem negativní dopad na řeckou ekonomiku a zhoršení schopnosti generovat finanční zdroje nezbytné ke splácení úvěrů. Dopad řecké krize nemá dopady jen na eurozónu, ale i na celou EU. Evropská unie začala diskutovat o budoucnosti eura, o dalších koordinacích hospodářských politik a o dluhu a jeho řešeních. Dopad dluhové krize na Řecko a na státy EU spočívá především v¹⁰:

- zpomalení ekonomik ostatních členských států EU,
- zpřísnění podmínek finančního trhu a rostoucí rozdíly v úrokových sazbách,
- zhoršení bilance veřejných financí,
- odliv kapitálu a pokles produkce,

¹⁰ Abrahám, Euroskop, 2013, Dostupné z www: www.euroskop.cz/gallery/55/16617-recko.ppt

- nárůst rizikových premií.

Řešení dluhové krize v Řecku má několik možností¹¹:

- vystoupení z eurozóny (přejít zpět ke své staré měně drachma),
- vyhlásit státní bankrot,
- poskytnutí půjčky na dluh.

Herman Van Rompuy (předseda Evropské rady) uvádí, že společně s předsedou řecké vlády (Jorgos Papandreu) a s předsedou komise (José Manuel Barroso) zlepšili udržitelnost řeckého dluhu, přijali opatření, která by měla zabránit riziku rozšíření finanční nákazy do ostatních států eurozóny a do budoucna se zavázali vylepšit krizová opatření v eurozóně.

4.4 Predikce ekonomického vývoje Řecka

Vývoj řecké ekonomiky bude dále poznamenán hlubokou recesí a fiskální krizí, která bude provázána poklesem soukromé i veřejné spotřeby včetně poklesu nákladů na veřejné investice, dále bude poznamenáno nárůstem nezaměstnanosti a díky tomu roste sociální napětí.

Řecko bude dále udržovat fiskální konsolidaci státu, vnitřní znehodnocení měny a bude pokračovat v programu strukturálních reforem a privatizace. Cílem Řecka je stabilizovat svůj hospodářský růst, stabilizovat ekonomiku a dosáhnout přebytku státního rozpočtu.

Podle Řeckého statistického úřadu řecká ekonomika v posledním čtvrtletí roku 2013 zvolnila meziroční tempo poklesu na 6% ze 6,7% ve třetím čtvrtletí roku 2013. Jde o pozitivní revizi z původně oznámených 6,9%. (patria.cz, 2013)

¹¹ Abrahám, Euroskop, 2013, Dostupné z www.euroskop.cz/gallery/55/16617-recko.ppt

HDP Řecka se nachází už v šestém roce ekonomické recese, která se táhne od roku 2008, která se prohloubila v těžkou domácí dluhovou krizi. Řecko podle odhadů ekonomů a ministra financí může očekávat návrat k růstu nejdříve v roce 2014. Pro rok 2013 řecká vláda odhaduje snížení ekonomiky na 4,5%, zatímco EU a MMF předpokládají oslabení řecké ekonomiky o 4,2%. (patria.cz, 2013)

Podle Evropské Rady Evropy očekává, že schodek veřejných financí v roce 2012 dosáhne 13,4 miliardy eur, a nepřesáhne tak strop schodku určený rozhodnutím Rady na 14,8 miliardy eur. Předpokládá se rovněž, že schodek veřejných financí dosáhne 6,9% HDP což je ve schodku veřejných financí na rok 2012 ve výši 7,3% HDP. Cílem primárního schodku pro uvedený rok nebude splněn přibližně o 0,5% HDP.

Podle Evropské Rady Řecko přijalo rozpočet na rok 2013, který zaručí pokračování fiskální konsolidace pomocí opatření, která mají vést k úsporám ve výši zhruba 5% HDP. Řecko v letech 2009 – 2012 dosáhlo zlepšení svého strukturovaného salda, a překročilo tak hodnotu přinejmenším 10% bodů HDP doporučených Radou na období 2009 – 2014. Podle odhadů Rady Řecko vylepšilo svůj schodek o 13,9% HDP ze schodku ve výši 14,7% HDP v roce 2009 na odhadovaný schodek ve výši 1,5% v roce 2012.

Server Evropa uvádí, že podle aktuální situace má být výkonnost hospodářství mnohem slabší v porovnání s předpoklady Rady. Podle předpovědi útvarů komise na rok 2012 se má reálný HDP snížit o 6% a v roce 2013 o 4,2% - v porovnání se 4,7% za rok 2012 a 0% za rok 2013.

V roce 2014 má podle Rady dojít k růstu ve výši 6%. Toto zřetelné zhoršení v roce 2012 – 2013 odráží nejistotu v Řecku během ekonomického výhledu během voleb, oslabení vnější poptávky atd. Vzhledem k špatným hospodářským podmínkám je oprávněné prodloužit nápravné období. Je nutné, aby lhůta stanovená Radou pro napravení nadměrného schodku byla Řecku prodloužena až do roku 2016.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Server Europa uvádí, že vzhledem k iniciativě, kterou schválily členské státy Eurozóny a které jsou zaměřeny na zlepšení udržitelnosti dluhu, a vzhledem k některým opatřením na snížení dluhu, snižování rozpočtového schodku a silnějšímu růstu nominálního HDP a založených na opatřeních strukturální politiky se předpokládá, že poměr dluhu k HDP v roce 2013 dosáhne nejvyšší hodnoty. Poměr dluhu k HDP podle Rady by k roku 2014 měl začít klesat a v roce 2016 by měl docílit hodnoty pod 160% HDP.

Podle Evropy se očekává, že v nominální hodnotě dosáhne schodek veřejných financí v roce 2012 výše 13,4 miliardy eur a nepřesáhne, tak stanovený strop Radou Evropy, který byl stanovený na 14,8 miliard eur. Jelikož recese byla hlubší než se předpokládalo, očekává se vyšší primární schodek než požadované 1% HDP.

Server Europa uvádí, že Rada Evropy očekává, že konsolidovaný veřejný dluh v roce 2012 klesne o 11,1 miliardy eur ve srovnání s 26, 95 miliardy eur stanovenými v rozhodnutí Rady. Tato situace se stala především z důvodu, že příjmy z privatizace a konsolidace veřejného dluhu byly nižší, než se očekávalo.

Tabulka 10 Předpokládaný vývoj makroekonomických ukazatelů v Řecku

	2010	2011	2012	2013	2014
HDP (meziroční změna v %)	-3,5	-6,9	*-4,7	0,0	2,5
Inflace (%)	4,7	3,1	-0,5	-0,3	0,1
Bilance veřejného sektoru (% HDP)	-10,6	-9,3	-7,3	-4,6	-2,1
Hrubý veřejný dluh (% HDP)	144,9	165,3	161,4	165,4	162,1

Zdroj: 2. konsolidační program řecké ekonomiky (EK, březen 2012)
Pozn.: * V průběhu 1. pol. 2012 se prognózy vývoje HDP zhoršily na -6,2 až -6,9 % HDP. . [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0738:FIN:CS:HTML,http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/recko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html>.

Podle Bruegelu (bruegel.org, 2012) je očekávaný pokles veřejného dluhu ve výši 11,9 miliardy eur v roce 2012 málo pravděpodobný, tak i nárůst u procenta HDP o 5,5%. Podle Darvase Zsolty byly předpokládány 3,2 mld. eur z privatizačních příjmů, ale 1,2 mld. je oficiální částka, na které se dohodli v únoru 2012. Předpokládají, že se veřejný dluh zvýší asi o 35 mld. eur. Sama řecká vláda očekává, že se veřejný dluh zvýší v roce

2012. Poměr dluhu k HDP se zvyšuje v důsledku očekávaný pokles 6,4% nominálního HDP v roce 2012. Dle Darvase Zsolty¹² se veřejný dluh v roce 2013 zvyšuje na 189,4% HDP a vrcholu dosáhne v roce 2014, kdy veřejný dluh bude dosahovat hodnoty 191,5% HDP. V roce 2020 veřejný dluh poklesne na 146% HDP a v roce 2030 klesne až na 97% HDP. Podle Zsolty je zřejmé, že přístup na trh s krátkodobými pokladničními poukázkami bude pravděpodobně pokračovat. Oficiální finanční pomoc ze strany EU by se měla zvýšit na téměř 300 miliard eur do roku 2030.

Podle Darvase Zsolty snížení úrokové sazby na dvoustranných půjčkách může v roce 2020 snížit zadlužení o 2% HDP. Výměna ECB holdingu by dosáhl přibližně 5% snížení dluhu k HDP. Předzásobené příjmy z privatizace snížily o 9% HDP krátkodobé účinnosti, ale dlouhodobý efekt by byl snížen o 5% HDP.

5 Závěr

Obsahem bakalářské práce je popis a stručný rozbor veřejného dluhu Řecka, popis opatření k řešení dluhové krize a zjištění dopadů dluhové krize na řeckou ekonomiku.

Dluhová krize se v Evropské unii projevila v roce 2008. Na počátku krize Řecko bojovalo s krizí docela dobře, ale naakumulované problémy (růst veřejných výdajů, záporné saldo veřejných rozpočtů aj.) způsobily v roce 2009 propad Řecka do recese. Řecko požádalo o finanční pomoc Evropskou unii a Mezinárodní měnový fond. V roce 2010 začali hlavní představitelé eurozóny jednat o podmínkách úsporných opatření, které by pomohly zadluženým státům. Státy eurozóny společně s MMF poskytly Řecku 110 miliard eur.

Za hlavní příčiny řeckých problémů považuji především dlouhodobé schodky státního rozpočtu, které se promítaly do růstu veřejného dluhu. Podle mého názoru se na ekono-

¹² Darvas Zsolt. Dostupné z [www. http://www.bruegel.org/download/parent/759-the-greek-debt-trap-an-escape-plan/file/1625-the-greek-debt-trap-an-escape-plan/](http://www.bruegel.org/download/parent/759-the-greek-debt-trap-an-escape-plan/file/1625-the-greek-debt-trap-an-escape-plan/)

mickém vývoji Řecka projevila nemožnost ovlivňovat monetární politiku vzhledem k zavedení eura. Řecko dostalo finanční půjčku pod podmínkou zavedení přísných úsporných opatření. V současnosti se ale Řecko potýká s rostoucím sociálním napětím, které je způsobeno především vysokou mírou nezaměstnanosti, poklesem konkurenceschopnosti a poklesem produktivity práce. Růst sociálního napětí je pro Řeckou vládu významnou překážkou pro rychlejší zavádění tvrdých úsporných opatření. Je nutné si ale uvědomit, že ani přijetí všech úsporných opatření nařízených EU a MMF nezaručí zlepšení obratu v současném vývoji řecké ekonomiky.

Řecko se musí vypořádat především se ztracenou důvěrou investorů a věřitelů, s vysokou nezaměstnaností, s mírou inflace, která převyšuje průměr EU-27 a klesající konkurenceschopností ekonomiky. Řecko je v současné době v obtížné situaci a stojí před ním nelehké úkoly ke snížení veřejného dluhu a zlepšení vývoje své ekonomiky. Podle Rady Evropy by k roku 2014 poměr dluhu k HDP měl začít klesat a v roce 2016 by měl docílit hodnoty pod 160% HDP.

Data použitá v bakalářské práci byla čerpána z řeckého statistického úřadu (Elstat) a z Eurostatu.

Literatura

Monografie

- [1] Dvořák, P. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*, 1. vyd. Praha : C. H. Beck , 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1.
- [2] Hradečný, P. a kol. *Dějiny Řecka*. Praha, Lidové noviny, 1998. ISBN 80-7106-192-1.
- [3] Izák, V. *Fiskální politika*. Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-0976-1.
- [4] Janečková, S. *Krize eurozóny a dluhová krize vyspělého světa*, 1. vyd. Praha : CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010, 99 s. ISBN 978-808-6547-954.
- [5] Musgrave, R. A., Musgraveová, P. B. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Management Press, 1994. ISBN 80-85603-76-4.
- [6] Stiglitz, J. E. *Ekonomie veřejného sektoru*. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-454-1.
- [7] Růžička, J. *Zeměpisná encyklopedie*. 2006. CD - ROM

Internetové zdroje

- [8] Abrhám, J. Dopad krize na Řecko: euroskop.cz [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <www.euroskop.cz/gallery/55/16617-recko.ppt>.
- [9] Bruegel, Darvas Zsolt : The Greek debt trap: an escape plan - Bruegel [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.bruegel.org/download/parent/759-the-greek-debt-trap-an-escape-plan/file/1625-the-greek-debt-trap-an-escape-plan/>>.
- [10] Centrální banka: Platební bilance : businessinfo.cz [cit. 2013-04-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/recko-financni-a-danovy-sektor-19223.html>>.
- [11] Centrální banka, ministerstvo financí: Zahraniční zadluženost, dluhová služba : businessinfo.cz [cit. 2013-04-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/recko-financni-a-danovy-sektor-19223.html>>.
- [12] Econ.muni: Veřejný dluh: econ.muni.cz [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <http://www.econ.muni.cz/~ivan/xxx/subjects/ver_econ/prednes6.html>.
- [13] Elstat: Fiscal data for the years 2008 – 2011, Atény, 2012 : statistics.gr. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0701/PressReleases/A0701_SEL03_DT_AN_00_2012_02_P_EN.pdf>.

- [14] Elstat: Government revenue and government expenditure , Atény, 2012 : statistics.gr. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0701/PressReleases/A0701_SEL03_DT_AN_00_2012_02_P_EN.pdf>.
- [15] Europa: Řecko [online]. [s. l.]: europa.eu [cit. 2013-02-26]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/greece/index_cs.htm>.
- [16] Europa: Předpokládaný vývoj makroekonomických ukazatelů v Řecku [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0738:FIN:CS:HTML,http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/recko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html>.
- [17] Europa: Predikce ekonomického vývoje Řecka: europa.eu [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0738:FIN:CS:HTML>>.
- [18] Europa: Společná reakce na krizi: europa.eu [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/a-common-response-to-the-crisis-situation?lang=cs>>.
- [19] Europa: Second Economic Adjustment Programme for Greece: europa.eu. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/economy_finance/assistance_eu_ms/greek_loan_facility/index_en.htm>.
- [20] Europa: First Economic Adjustment Programme for Greece: europa.eu. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/nrp_greece_en.pdf>.
- [21] Europa: Euroskupina potvrdila uvolnění druhé části pomoci Řecku: europa.eu. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/homepage/highlights/eurogroup-confirms-second-instalment-for-greece?lang=cs>>.
- [22] Euroskop: Řecko [online]. [s. l.]: euroskop.cz [cit. 2013-02-26]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/413/sekce/recko/>>.
- [23] Eurostat: GDP per capita in PPS [online]. [s. l.]: eurostat.ec [cit. 2013-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00114>>

- [24] Eurostat: Růst reálného HDP [online]. [s. 1.]: eurostat.ec [cit. 2013-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>>.
- [25] Eurostat: HICP - inflation rate [online]. [s. 1.]: eurostat.ec [cit. 2013-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tec00118&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>>.
- [26] Eurostat: Unemployment rate by gender [online]. [s. 1.]: eurostat.ec [cit. 2013-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdec450&plugin=1>>.
- [27] Eurostat: Labour productivity per hour worked [online]. [s. 1.]: eurostat.ec [cit. 2013-04-05]. Dostupné z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00117&plugin=1>>.
- [28] Eurostat: General government gross debt: eurostat.ec [cit. 2013-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdde410&plugin=1>>.
- [29] Eurostat: General government deficit/surplus: eurostat.ec [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00127&plugin=1>>.
- [30] Eurostat: Unemployment rate by gender, At-risk-of-poverty rate after social transfers : eurostat.ec [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdec450&plugin=1>,
<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tesov250>,
<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdsc280>>.
- [31] Ministerstvo financí: Opatření k řešení dluhové krize: minfin.gr. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <http://www.minfin.gr/content-api/f/binaryChannel/minfin/datastore/89/e5/27/89e527a8e4c7891eed132419dfe976e9116f4009/application/pdf/HEPP_NEWSLETTER_issue8.pdf>.

- [32] Patria: Řecká ekonomika zmírnila propad: patria.cz [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2265594/recka-ekonomika-zmirnila-propad-nezamestnanost-na-novem-rekordu.html>>.
- [33] The Greek Crisis: Causes and Implications, 2010: Struktura splatnosti řeckého dluhu [online]. [s. l.]: doiserbia.nb [cit. 2013-04-25]. Dostupné z WWW <<http://www.doiserbia.nb.rs/img/doi/1452-595X/2010/1452-595X1004391K.pdf>>.
- [34] Toman, L. Dopady dluhové krize na řeckou ekonomiku: cmkos.cz [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3437-3/analyza-financni-krize-a-socialni-upadek-v-recku>>.
- [35] Toman, L. Analýza: Finanční krize a sociální úpadek v Řecku: cmkos.cz [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3437-3/analyza-financni-krize-a-socialni-upadek-v-recku>>.
- [36] Transparency international: Corruption Perceptions Index [online]. [s. l.]: transparency.org [cit. 2013-04-25]. Dostupné z WWW <http://archive.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2008/cpi_2008_table>.
- [37] Zenker, P. Řecko: euroskep.cz [cit. 2013-04-18]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskep.cz/413/sekce/recko/>>.